

школа економічної теорії Маршалла, «Кейнсіанська революція» в економічній науці.

Є сумнів щодо постановки питання (див. тему 10) «Основні положення та економічні наслідки реформи 1861 р. у Російській імперії», тим більше що в Україні дана реформа втілювалася не так як у Росії, а із значними особливостями, про що варто відзначити і в програмі.

Треба усунути в тексті програми і мовні помилки, русизми (наприклад, у темі 8 «барщина»), певні штампи, звороти тощо. А література, яку автори програми рекомендують, 20—30-літньої давності.

Узагалі програму з курсу «Економічна історія» слід складати колегіально, поєднавши надбання напрямів кількох шкіл, оскільки моноцентризму в науці бути не може. У висвітленні певних питань має бути плюралізм, різні підходи, альтернатива.

На закінчення хочеться зауважити, що вивчення «Економічної історії» варто розширити. Вивчати її слід протягом двох семестрів. У першому семестрі окремо економічну історію світу із заліком, у другому — економічну історію України з екзаменом у кінці курсу. Час скласти практикум для вивчення економічної історії, використовувати в основному не описові методи, а економікс — аналітичні підходи, відродити економічну історію як фундаментальну науку в підготовці висококваліфікованих спеціалістів.

*Ястремський О. І.,
д-р екон. наук, професор (КМА)*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ-ТЕОРЕТИКІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Принциповими засадами підготовки економістів-теоретиків у Національному університеті «Києво-Могилянська Академія» (НаУКМА) є:

- органічне поєднання навчальної та пошукової роботи, фундаментальної та прикладної підготовки;
- творче використання здобутків світової економічної думки та їх адаптація до умов українського суспільства;
- акцент на самостійну роботу студента;
- послідовне використання двоступеневої системи підготовки фахівців «бакалавр — магістр».

На деяких із цих положень зупинимось докладніше.

I. На початковому етапі навчання в бакалаврській програмі НаУ-КМА особливе значення надається фундаментальній підготовці, яка складається з трьох блоків: суспільні, точні та гуманітарні науки. Вивчення цих напрямів людського знання дає змогу студентам НаУКМА отримати ґрунтовну базу й осмислено здійснювати свій подальший вибір фахової підготовки, зокрема, в магістеріумі. Уваги заслуговує поглиблене вивчення всіма студентами англійської мови, яка є другою робочою мовою Академії. Знання англійської мови дає змогу використовувати англomовні підручники, й запрошувати викладачів із західних університетів (наприклад, за проектом Громадської освіти), які працюють зі студентами без перекладача.

II. В основі фахової підготовки міститься блок «Економічна теорія — Макроекономіка — Мікроекономіка — Економетрика». В Академії використовується широкоvizнаний у світовій практиці економічної освіти дидактичний принцип *циклічного повторення матеріалу зі зростаючою складністю*. Ряд принципових тем економічної науки (попит — пропозиція, теорія корисності, аналіз поведінки споживача, досконала конкуренція, монополія, олігополія, економічні функції держави та інше) викладаються у вступному курсі з економічної теорії, а потім підсилюються та розглядаються детальніше в курсах «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Економіка праці», «Економіка перехідного періоду», «Економіка України», «Макроекономічна політика», «Теорія економічного ризику» бакалаврської та магістерської програм з використанням емпіричних даних, математичного моделювання, теорії ігор, статистики та економетрики.

III. На наш погляд, викладати сучасну економічну теорію без підручника неможливо. В основу викладання кожної економічної дисципліни в НаУКМА покладено використання одного-двох базових підручників. Залежно від специфіки дисципліни студенти опановують самостійно від половини до третини матеріалу. Серед видів самостійної роботи реферування літератури, творчі самостійні роботи, лабораторні роботи. Наприклад, у курсі «Мікроекономіка» передбачено навчальною програмою лабораторні роботи з аналізу поведінки індивідів — споживачів, визначення ставлення до ризику тощо. При цьому провадиться опитування респондентів, статистичне та економетричне оброблення, аналіз та обговорення результатів.

IV. Професорсько-викладацький склад департаменту економічних наук активно працює над виданням навчальної літератури. За останні три роки нашими викладачами видано 8 підручників та навчальних посібників з історії економічної думки, мікроекономіки, економетрики, теорії ризику, економіки технологічних змін.

V. Департамент економічних наук готує фахівців із сучасних проблем економіки України. Про це свідчить тематика курсових та дипломних робіт бакалаврської та магістерської програм, тематика нау-

кових конференцій, що організуються департаментом, наявність курсів «Економіка України», «Макроекономічна політика», «Економіка перехідного періоду», спеціалізованих тем у курсах «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Економетрика». Серед тематики наукової конференції «Втрати суспільства від тарифів, квот, субсидій та ліцензій» (НаУКМА, 14 — 15 квітня) можна побачити такі теми:

«Оцінка контракту АвтоЗАЗ — Деу», «Оцінка регулювання цукрового ринку в Україні», «Протекціонізм автомобільного ринку в Україні» та ін.

VI. У 1996 р. завдяки підтримці Консорціуму економічних досліджень та освіти (КЕДО)¹ в НаУКМА була створена магістерська програма з економічних наук (економічної теорії) згідно з міжнародними стандартами. Однією з її особливостей є відкритість для тих, хто не має базової економічної освіти, та для випускників інших навчальних закладів. Наприклад, нині серед студентів другого року навчання — 20 студентів, які закінчили Академію, 11 — з інших навчальних закладів. Серед них базову економічну освіту мають 25 осіб. Серед студентів першого року навчання НаУКМА закінчили 17, інші навчальні заклади — 30. З них базову економічну освіту мають — 30.

VII. Одним з показників ефективності підготовки економістів в НаУКМА може бути такий. З 19 випускників 1998 р. магістерської програми 8 вступили до докторських програм з економіки західних університетів, 3 — до аспірантури НаУКМА. Це свідчить про високий рівень підготовки й міжнародне визнання диплому Академії. Одним з напрямів діяльності КЕДО є залучення в майбутньому випускників докторських програм з економіки західних університетів до науково-дослідної та викладацької роботи в НаУКМА та в інших навчальних закладах.

¹ КЕДО — це громадсько-приватна організація, що об'єднує Фонд Євразія (за фінансової підтримки Агентства міжнародного розвитку США), Фонд Форда, Інститут відкритого суспільства, Благодійний фонд П'ю, Фонд Старра, Світовий Банк, Міністерства закордонних справ Норвегії та Швеції.